Dvojité jubileum

Dňa 18. júla t. r. dožil sa d. o.mitr. prot. Jozef I l j u k, špirituál Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v Prešove, šesťdesiatich piatich rokov svojho života.

Jubilant sa narodil v Chuste na Zakarpatsku. Teológiu študoval v Juhoslávii a 21. 8. 1939 bol Preosvieteným vladykom Vladimírom Rajičom vysvätený na duchovného a umiestnený v Chuste, a práve tohto roku menovaný oslávil aj 40-ročné jubileum kňazského svätenia. Roku 1949 bol poverený funkciou okresného arcidekana. Za svoju prácu bol r. 1956 povýšený na protojereja. V roku 1957 bol vymenovaný za správcu pravoslávnej farnosti Klokočov, okr. Michalovce, kde r. 1966 sa pričinil o vybudovanie novej farskej budovy. Roku 1965 bol vyznamenaný mitrou. Pre svoje pravoslávne presvedčenie tiež mu zostali trpké skúsenosti z r. 1968—69. Roku 1969 bol vymenovaný za predstaveného katedrálneho chrámu v Michalovciach a r. 1973 — za špirituála na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove.

Pri príležitosti jeho dvojitého jubilea — šesťdesiatpäťročného života a 40-ročnej kňazskej činnosti, Eparchiálna rada pravoslávnej cirkvi v Prešove a Redakcia časopisu Odkaz sv. Cyrila a Metoda želajú mu do ďalšieho života veľa zdravia, spokojnosti a tvorivých síl do ďalších rokov jeho duchovenskej činnosti.

Na mnohaja i blahaja ljeta!

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI: Bohuznáma z Michaloviec 50.— Kčs, Ján Haščák, Vislanka, 20.—, Pravoslávny farský úrad Levoča, 100.—, Bohuznáma rodina, Sliepkovce, 100.—, Ján Koščo, Lastomír, 50.—. Všetkým darcom srdečne ďakujeme. Mená ďalších uverejníme v budúcom čísle nášho časopisu.

Obchod PETRA upozorňuje všetkých záujemcov o PRAVOSLÁVNY CIRKEVNÝ KALENDÁR 1980, že prijíma objednávky, ktoré treba adresovať: PETRA, SRR č. 1 080 01 Prešov.

Budúce číslo vyjde 10. decembra 1979

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: 080 01 Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prot. dr. Š. Pružinský. Technický red. Helena Ferencová. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Duklianske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročne predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávku prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/0 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČ XXV. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 11/1979

Zo života prešovskej eparchie

Vysvätenie chrámov

● Dňa 9. 9. 1979 Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, v sprievode d. o. prot. M. Kernaševiča, riaditeľa ÚER v Prešove, navštívil farnosť Vernár, kde po vysvätení obnoveného chrámu odslúžil archijerejskú sv. liturgiu. Spoluslúžil d. o. prot. M. Kernaševič, d. o. prot. dr. Š. Pružinský, dekan PBF, d. o. prot. Ján Bieloruský a d. o. prot. P. Bajaj, správca miestnej farnosti. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. dr. Pružinský. Po sv. liturgii Preosvietený vladyka Nikolaj poďakoval miestnemu duchovnému, kurátorskému zboru a všetkým, ktorí sa pričinili o vonkajšiu opravu vernárskeho chrámu a o nové oplotenie chrámu i farskej budovy. Po bohoslužbách udelil prítomným arcipastierske požehnanie.

● Dňa 16. 9. 1979 Preosvietený vladyka Nikolaj v sprievode d. o. prot. M. Kopčíka navštívil farnosť Brusnicu, kde urobil posviacku obnoveného chrámu a odslúžil archijerejskú sv. liturgiu za spoluslúženia d. o. prot. M. Kopčíka, d. o. prot. J. Sivíka, d. o. prot. P. Cupera, d. o. prot. A. Želizňaka a d. o. prot. J. Kačmára, správcu farnosti. Pri sv. liturgii Preosvietený vladyka Nikolaj vysvätil absolventa Pravoslávnej bohosloveckej fakulty a Moskovskej duchovnej akadémie br. Sergeja Cupera na diakona. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. prot. M. Kopčík, po bohoslužbách prehovoril Preosvietený vladyka, ktorý poďakoval správcovi farnosti, kurátorskému zboru a veriacim, ktorí sa pričinili o opravu chrámu.

Archijerejské bohoslužby

● Dňa 23. 9. 1979 Preosvietený vladyka Nikolaj odslúžil v katedrálnom chráme v Prešove archijerejskú sv. liturgiu za spoluslúženia d. o. prot. Michala Kernaševiča, ktorý predniesol aj kázeň, d. o. prot. J. Kuzana, d. o. prot. J. Juru, d. o. prot. J. Nováka a d. o. prot. P. Kormaníka, správcu farnosti Prešov, pri príležitosti chrámového sviatku Narodenia Presvätej Bohorodičky.

● Dňa 30. septembra 1979 Preosvietený vladyka Nikolaj navštívil Stropkov, kde odslúžil archijerejskú sv. liturgiu, počas ktorej vysvätil d. o. diakona Sergeja Cupera na presbytera — kňaza. Spoluslúžil d. o. prot. M. Kernaševič, d. o. prot. J. Sivík, d. o. prot. P. Pidanič, predseda misijného odboru pri ÚER v Prešove, d. o. prot. M. Kopčík, ekonóm ÚER v Prešove, d. o. prot. J. Lipták, d. o. prot. M. Hrinko a d. o. prot. P. Cuper, správca farnosti. Kázeň predniesol d. o. prot. M. Kernaševič. Po sv. liturgii dojímavými slovami blahoželal novovysvätenému o. Sergejovi Preosvietený vladyka Nikolaj. Pri slávnostnom obede novokňaza pozdravil za rímskokatolícku farnosť v Stropkove jej kaplán o. Anton. Eparchiálna rada pravoslávnej cirkvi v Prešove i redakcia našich časopisov srdečne blahoželá o. Sergejovi a želá mu veľa milosti Božej a úspechov v jeho dušpastierskej práci.

Uvedenie Presvätej Bohorodičky do chrámu

Anjeli, vidiac Prečistú Pannu vchádzať do chrámu, užasli, ako vstupuje do svätyne svätých.

Jedným z prekrásnych mariánskych sviatkov našej cirkvi je sviatok Uvedenia Presvätej Bohorodičky do chrámu. Duchovná hodnota sviatku nespočíva len v spomienke na krásnu udalosť zo života Bohorodičky, ale v tom, že táto udalosť je evanjeliom hlásajúcim počiatky našej spásy.

Uvedenie trojročnej Márie do jeruzalemského chrámu je posledným aktom zbožných Máriiných predkov, ktorí svojou zbožnosťou sa stali aktívnymi účastníkmi v príprave ľudskej prirodzenosti — človeka pre budúce vtelenie Syna Božieho. Aby mohlo nastať vtelenie Syna Božieho, museli najprv zaznieť Máriine slová: „Som služobnica Pánova, staň sa mi podľa tvojho slova" (Lk 1, 38). Preto pravoslávna cirkev vždy učila, že spása človeka prišla z vôle sv. Trojice i z vôle Panny Márie. Veľmi výstižne o tom hovorí východný teológ Mikuláš Kabasila: „Vtelenie nie je len dielom Otca, Jeho moci a Jeho Ducha, ale taktiež dielom vôle a viery Presvätej Panny. Bez súhlasu Prečistej, bez súčinnosti jej viery, bolo by neuskutočniteľné práve tak, ako bez účasti troch božských Osôb. Až keď sa dozvedela Mária, že Boh si ju vyvolil za Matku a že chce od nej prijať telo, súhlasila byť nástrojom vtelenia. Rovnako ako vtelenie bolo dobrovoľným aktom Boha, bolo treba, aby i Matka vyslovila s ním slobodne svoj súhlas" (kázeň na Zvestovanie).

Veľkú duchovnú hodnotu človek nedosiahne jedným, hoci veľkým rozhodnutím, pretože toho nie je schopný, ale každodenným životom v pravde a službou pravde. Preto i Mária, aby sa stala schopnou povedať anjelovi Gabrielovi pri zvestovaní „som služobnica Pánova, staň sa mi podľa Tvojho slova", musela z vôle svojich rodičov, ale i s vlastným súhlasom ísť na duchovnú prípravu — na službu do jeruzalemského chrámu. Tu v neustálej modlitbe a čítaní Písma svätého skrze lásku a službu Bohu dospela k Jeho hlbokému poznaniu.

Pri Máriinom vchode do jeruzalemského chrámu veľkňaz vedený Duchom svätým ju viedol až do svätyne svätých na miesto, kde len raz do roka bolo dovolené vstúpiť jedine veľkňazovi. Preto aj anjeli vidiac Prečistú vchádzať do chrámu, žasli nad jej vstupom do svätyne svätých. Duch svätý priviedol Máriu do svätyne svätých, aby tam v oddelení od sveta, v modlitbe poznávala Boha v Jeho blízkosti. Vo svätyni svätých bola archa úmluvy,

v ktorej zvláštnym spôsobom bola Božia prítomnosť. Mária v samote ponorená do modlitieb pred archou úmluvy poznávala Boha, aby Ho raz mohla prijať do svojho vnútra a poslúžiť Bohu, ako živá Archa úmluvy.

Aby Máriino poznanie Boha bolo také hlboké, bolo treba preto, že sa v nej mal usídliť Nezmiestiteľný a cez ňu sa mal narodiť večne od Boha rodený Logos — Syn Boží. V Božom pláne bolo, aby cez Máriu prišiel život. Aby Mária sa stala druhou Evou, keďže cez prvú Evu prišla smrť. Preto Máriina duchovná príprava v chráme bola zvlášť dôležitá a neoceniteľná.

V osobe Márie a v jej uvedení do služieb Bohu celé ľudstvo ju prináša ako dar Bohu. V predvečer Narodenia Christovho spievame: „Čo ti prinesieme, Christe . . .; všetko stvorené Ti prináša obeť vďaky; anjeli spev, nebesá hviezdu, mudrci dary, pastieri

div, zem jaskyňu, púšť jasle, ale my, ľudia, Matku Pannu". Preto i v uvedení Márie na službu do chrámu vidíme i náš duchovný dar Bohu v osobe Prečistej.

V deň sviatku Uvedenia Panny Márie do chrámu každý pravoslávny kresťan by mal duchovne cítiť svoju účasť na tomto akte, ako na dare Márie Bohu. Len takto sa Mária pri svojej službe Bohu pre našu spásu sa nám stane svätými stupňami, po ktorých do našej duše a srdca zostúpi jej Syn a Boh náš Isus Christos. V Prečistej Panne celé ľudstvo rodí Isusa Christa a v Christovi — v Jeho mystickom tele — v cirkvi — sa stáva synom Božím a semenom ženy. Preto je veľmi úzka spojitosť medzi cirkvou ako duchovným organizmom Isusa Christa a Jeho Matkou. Hoci Mária je Matka Isusa Christa, lebo Ho porodila, nie je Matkou cirkvi, pretože ju nestvorila ani nezrodila. Cirkev stvoril a vo svojom vykupiteľskom diele zrodil sám Boh a náš božský Spasiteľ Isus Christos. Preto cirkev je Jeho nevestou i mystickým telom.

Mária nestojí mimo cirkev ani nad ňou, ale je jej súčasťou, pretože je božím stvorením a Christom i Duchom svätým je do cirkvi privedená.

Presvätá Panna Mária má zvláštne miesto v cirkvi Božej. Je „čestnejšia ako cherubíni a neporovnateľne slávnejšia ako serafíni". Je postavená nad všetky božie stvorenia. Jej veľkosť nespočíva len v krásnom príklade pre náš duchovný život, ale v jej zásluhe o našu spásu. Mária má zásluhy pre našu spásu, ale nie je s Christom spoluvykupiteľkou ľudského rodu. Pretože spásu vykonalo samo Semeno Ženy (Gen 3, 15), „ktorým je Christos" (Gal 3, 16).

Presvätá Bohorodička je našou duchovnou Matkou, nie preto, že sme cez ňu zrodení k novému životu, ako v Christovi, ale preto, že porodila Syna Božieho, dediča kráľovstva božieho, cez ktorého sme aj my spoludedičmi. Bohorodička, ako naša nebeská Matka, sa nám zvlášť javí najmä vo svojej starostlivosti o nás. Preto v cirkevnej piesni spievame: „Nemáme inej pomoci, nemáme inej nádeje, okrem teba, Vládkyňa . . ." Pred čím je Bohorodička našou záchranou? Pred zlom, ktoré nás stretáva a pred ktorým nás duchovne ochraňuje. Bohorodička ochraňuje každého, kto pod jej ochranu sa utieka, kto si ju zvolí za svoju nebeskú Matku. Zvoliť si Boha za Otca a Bohorodičku za Matku znamená neotročiť hriechu, ale žiť slobodne v Bohu. Takto žiť môžeme iba vtedy, ak pôjdeme po ceste Presvätej Bohorodičky, ktorá cez lásku k Bohu preukazovala službu Bohu.

Milan Gerka

Priateľstvo najvernejšie

Siedmy november 1917 sa zlatými literami zapísal do novodobej histórie. Ruskí robotníci v spojení s chudobnými roľníkmi a revolučnými vojakmi zvrhli nenávidenú kapitalistickú štátnu moc.

K prvému socialistickému štátu s nádejou hľadeli pracujúci v kapitalistických krajinách a postavili sa na jeho obranu. Keď svetový kapitalizmus zorganizoval intervenčnú vojnu proti mladému sovietskemu štátu, uvedomelí robotníci na západe bránili tento štát pod heslom: „Ruky preč od Ruska". Bol to prejav proletárskej solidarity a internacionálnej pomoci. Pomohol pri obrane prvého socialistického štátu.

Za 62 rokov socialistickej výstavby zosilnel ZSSR na prvoradú svetovú veľmoc — nádej všetkých mierumilovných ľudí sveta. Leninské myšlienky mieru, práva národov na sebaurčenie, slobody, sociálnej spravodlivosti, obsiahnuté v Dekréte o mieri, sú aj dnes veľmi aktuálne.

Sovietska mierová iniciatíva v Organizácii spojených národov je postupne realizovaná v medzinárodných vzťahoch. Vďaka tejto iniciatíve, mohutnej sile ZSSR a sile celého socialistického spoločenstva, ako aj mierovému hnutiu vo svete, už 34 rokov žijeme v Európe v mieri.

Je treba znížiť nebezpečenstvo novej svetovej vojny a zabrániť hromadeniu ničivých zbraní a prejsť k odzbrojeniu, odvrátiť hrôzy vojny. Obrovské prostriedky vynakladané na zbrojenie, by mohli slúžiť na humánne účely, na odstránenie hladu, negramotnosti, na boj s chorobami, na výstavbu bytov, na šťastný život v mieri.

Aj pracujúci v našej republike stoja pevne po boku sovietskeho ľudu na stráži svetového mieru. Spolu so sovietskymi priateľmi oslávime víťazstvo socialistickej revolúcie spred 62 rokov vo vedomí, že bez 7. novembra 1917 nebolo by 28. októbra 1918, kedy vznikol spoločný štát Čechov a Slovákov.

V tomto období, počas Mesiaca československo-sovietskeho priateľstva, sa u nás organizujú kultúrnospoločenské akcie, intenzívnejšie ako inokedy sa oboznamujeme s bratským Sovietskym zväzom. Ešte viac sa upevňujú naše bratské vzťahy. Znovu si pripomíname tradície československo-sovietskeho priateľstva a spojenectva, zrodeného v spoločných bojoch a založeného na spoločných cieľoch v budovaní socializmu, na princípoch proletárskeho internacionalizmu a socialistického vlastenectva.

V tomto období ešte výraznejšie ožijú myšlienky a rozhodnutia vyplývajúce zo Spoločného vyhlásenia o ďalšom rozvoji bratského priateľstva a všestrannej spolupráci — dokumentu z minulého roku, keď naše hlavné mestá, Prahu a Bratislavu, navštívila sovietska stranícka a vládna delegácia na čele s L. I. Brežnevom. Vzácneho hosťa sme u nás uvítali tak, že srdečnosť a nadšenie dokumentovali viac než družbu dvoch spriatelených krajín, svedčili o spontánnej láske všetkých čestných ľudí z fabrík, polí i úradov k človeku čistého srdca, veľkých a smelých činov, učiteľovi a bojovníkovi, na ktorého sa nezabúda.

Pri oslavách 30. výročia vzniku NDR v Berlíne L. I. Brežnev vystúpil s návrhom, v ktorom ZSSR predkladá príklad dobrej vôle k zmierneniu medzinárodného napätia a postupnému odzbrojeniu. ZSSR sa neusiluje o vojenskú prevahu. Sovietska armáda je armádou na obranu svetového mieru. Preto ZSSR ústami svojho najvyššieho predstaviteľa vyhlásil, že stiahne z územia NDR 20 tisíc vojakov a 1000 tankov. Je tiež ochotný znížiť počet jadrových prostriedkov stredného doletu, ak v záp. Európe nebudú umiestnené ďalšie jadrové prostriedky stredného doletu. Na prerokovanie týchto otázok navrhol zvolať celoeurópsku konferenciu.

Tieto návrhy vyvolali veľký ohlas v celom svete. Aj naši pracujúci vyjadrujú vrelý súhlas s týmito mierovými návrhmi. Sú rozhodnutí dobrým plnením plánovaných úloh posilňovať našu vlasť a celé socialistické spoločenstvo. Je vlasteneckou povinnosťou aj nás, pravoslávnych veriacich, jednotne podporiť kladné riešenie mierových úloh.

Brusnica 1979: sprievod okolo chrámu.

30 rokov NDR — 30 rokov mieru

Väčšina našich občanov sa veľmi dobre pamätá na hrôzy druhej svetovej vojny, predovšetkým na veľké utrpenie miliónov nevinných ľudí. Túto vojnu rozpútalo fašistické Nemecko, na čele ktorého stál najhrozivejší „vodca" v dejinách ľudstva — A. Hitler, pre ktorého nebolo nič cenné, nič sväté. A práve tak dobre sú nám známe výsledky a dôsledky druhej svetovej vojny, na čom najväčšiu zásluhu má predovšetkým víťazná sovietska armáda, sovietsky ľud. Porážkou fašizmu boli vytvorené predpoklady pre mierové usporiadanie vývoja v Európe, ale i v celom svete. Vznikli ďalšie socialistické štáty, čím sa predpoklady pre trvalý mier ešte viac upevnili. A medzi tieto demokratické a mierumilovné štáty nesporne patrí i Nemecká demokratická republika, ktorá vyrástla na troskách fašistického Nemecka a ktorá tohto roku tvorivou prácou a v mieri oslavuje 30. výročie svojho vzniku.

Na oslavy tohto významného výročia NDR prišli do hlavného mesta tejto republiky početné bratské delegácie zo socialistických krajín, aby tlmočili nemeckému národu svoje úprimné blahoželania a povzbudili tento národ do ďalšej tvorivej práce a upevnenia mieru vo svete, ktorý ešte nie je definitívne vybojovaný. Vo svojom slávnostnom prejave predseda štátnej rady E. Honecker povedal: „Tridsať rokov NDR — to je 30 rokov boja za mier a socializmus..., 30 rokov uskutočňovania historického poslania robotníckej triedy na nemeckej pôde". To, čo pracujúci ľud v NDR dosiahol, to je výsledok tvrdej práce, nemalých obetí a triednych konfliktov s imperializmom. Avšak ľud NDR vydržal, splnil svoje poslanie a dnes táto republika sa radí medzi vyspelé štáty sveta s veľkou kultúrnou a životnou úrovňou. Takéto uznanie ľudu NDR vyslovili poprední predstavitelia delegácií bratských krajín. Osobitnému záujmu sa teší prejav vedúceho sovietskej delegácie L. I. Brežneva, ktorý vo svojom pozdravnom prejave povedal mnoho zaujímavého aj na adresu celkového vývoja vo svete, predovšetkým však na adresu postupného uvoľňovania napätia vo svete a vyslovil ďalší mierový návrh, ktorý bude dlho v popredí záujmu svetovej verejnosti, lebo je konkrétnym príkladom zásadového uskutočňovania mierovej politiky vo svete. Povedal: „Ako predseda Rady obrany ZSSR s plnou zodpovednosťou vyhlasujem: za posledných 10 rokov nebol na území európskej časti Sovietskeho zväzu počet nosičov jadrových zbraní

stredného doletu zvýšený ani o jednu raketu, ani o jedno lietadlo." A ďalej dodal, že ZSSR je ochotný tieto zbrane znižovať, čo sa v mnohých ohľadoch už aj stalo, zmenšil sa počet bombardovacích lietadiel a zmenší sa počet jadrových prostriedkov v západných častiach štátu, avšak za predpokladu, že aj v západnej Európe nebudú umiestnené ďalšie jadrové prostriedky stredného doletu. Okrem toho, „v budúcich 12 mesiacoch bude z územia NDR stiahnutých 20 000 sovietskych vojakov, 1000 tankov a takisto určité množstvo ďalšej vojenskej techniky". Toto zodpovedné vyhlásenie vyvolalo vo svete veľký ohlas, avšak narazilo na neochotu a špekulácie reakčných síl, ktoré sa všelijakými ohováračkami snažia zmenšiť význam tohto prehlásenia, aby nemuseli urobiť to isté. Lenže veľká väčšina ľudstva si praje mier a iste všestranne podporí tento konkrétny krok na upevnenie mieru vo svete a krok k postupnému odzbrojovaniu. „Naša krajina, povedal ďalej L. I. Brežnev, je za ďalšie rozšírenie krokov k zvýšeniu dôvery v Európe".

Keď sledujeme dennú tlač, zisťujeme, aký veľký ohlas tento mierový návrh vyvolal vo svetovej verejnosti, ale znepokojuje nás to, že tlač súčasne prináša správy i o celkom opačných krokoch na Západe, ktoré jednoznačne smerujú k zvyšovaniu napätia vo svete. Tak napr. naše denníky zo dňa 11. septembra 1979 pod titulkom „Zbrane Európe" priniesli správu o tom, že sa v tom čase konali viaceré vojenské cvičenia, zhromažďovali sa početné vojenské jednotky v karibskej oblasti v súvislosti s umele vytvorenou propagandou o bojových jednotkách ZSSR na Kube, čo presvedčivo vyvrátil predseda kubánskej revolučnej rady F. Castro vo svojom prejave na Valnom zhromaždení OSN, konali sa skúšky okrídlených striel, ktorých zaradenie do výzbroje západoeurópskych armád má byť kľúčovým bodom chystaného programu modernizácie taktických jadrových zbraní a že Spojené štáty mienia v osemdesiatych rokoch na území západného Nemecka, Veľkej Británie, Holandska a Belgicka umiestniť dovedna 572 rakiet stredného doletu.

Takto sa nám zreteľne javí dvojaká politika: politika mieru a tvorivej práce, politika postupného odzbrojovania vo svete, a politika stáleho vyzbrojovania a ohrozovania mieru vo svete. Avšak NDR i ostatné socialistické štáty budú naďalej uskutočňovať mierovú politiku, politiku uvoľňovania napätia vo svete, politiku ľudskosti a slobody. A takáto politika nájde aj širokú podporu veriacich ľudí, kresťanov, nakoľko mier a sloboda sú neodmysliteľnými pravdami kresťanskej viery, kresťanského učenia a života. Želáme ľudu NDR mnoho tvorivých úspechov, pokoja, aby sa roky fašizmu a vojny už nikdy neopakovali, lebo na toto všetko stále veľmi dobre pamätáme.

Vladyka Gorazd a východné Slovensko

V druhej polovici roku 1922 vidíme vladyku Gorazda na americkom zájazde. Nebol to žiadny príjemný turistický výlet, taký pracovitý a obetavý vladyka nikdy nepoznal, ale cieľavedomá cesta k bratom za oceánom — Čechom, Slovákom a Ukrajincom, ktorých kedysi bieda a hlad vyhnali z vlasti za každodenným chlebom. Mnohí z týchto emigrantov spoznali za morom i pravý stav svojho náboženského života a vracali sa k viere otcov, najmä vysťahovalci z karpatských hôr — Ukrajinci — z únie k viere pravoslávnej. I na týchto bratov myslel vladyka Gorazd. Bolo treba ich informovať o pravoslávnom hnutí v starej vlasti i o politických zmenách, súvisiacich so vznikom Československej republiky, vyvracať mylné názory, šírené medzi nimi maďarónmi a latiníkmi, vytvoriť pevné duchovné puto medzi nimi a domovom. Vladyka Gorazd myslel i na organizáciu pravoslávia medzi americkými Slovákmi, mal k nim blízko, veď sám pochádzal z moravského Slovácka, a preto vzal zo sebou na túto cestu i jedného spolupracovníka, kňaza, rodilého Slováka.

Je pravdou, že vladyka Gorazd odchádzal do Ameriky s obavami v duši o osud pravoslávnej orientácie v hnutí československej cirkvi vo vlasti. Videl a jasne si uvedomoval, ako v tomto nádejnom hnutí medzitým silnel odpor niektorých pracovníkov proti pôvodnému pravoslávnemu zameraniu, a to nielen v organizačnom smere, ale dokonca — a to bolo veľmi vážne — pokiaľ išlo o samotné vyznanie viery. Vtedajšia doba strhávala inteligenciu k povrchnému liberalizmu, takzvanému slobodnému mysleniu a protináboženskej kritike. Pod vplyvom vtedajšieho prezidenta — vplyvného sociológa a filozofa, Masaryka, považovali mnohí útoky proti tradičnému kresťanskému názoru dogmatickému za prejav pokrokovosti. Oportunizmus v tomto ohľade sa začal ostro prejavovať i vo vtedajšej československej cirkvi a situácia sa hrozivo vyhrocovala proti pravoslávnej orientácii. Napriek tomu, že mnohí vytýkali vladykovi, že za týchto okolností odchádza na niekoľko mesiacov do cudziny, vladyka Gorazd nemohol už svoj dávno pripravený a dohodnutý plán zmeniť. Na jar roku 1922 uverejnil v časopise „Za pravdou" zásadné svoje stanovisko k situácii v československej cirkvi pod názvom „Aby bolo jasno". Vyložil tam zreteľne svoje presvedčenie, prečo československá cirkev, ktorá už oficiálne v styku s pravoslávnymi cirkvami používala názov „československá pravoslávna", nemôže a nesmie zradiť pôvodné uznesenie prvých svojich snemov, ktoré sa vyslovili za prijatie vieroučnej bázy Nicejsko-carihradského symbolu viery a učenia siedmich všeobecných snemov cirkevných, za apoštolskú sukcesiu (postupnosť) biskupov a za spojenie s pravoslávnou cirkvou (srbskou), hoci popritom — a to bolo aj správne a normálne — nemalo byť zabudnuté na podmienky, z ktorých sa táto cirkev organizovala, tradície, zvyky a pod., jej príslušníkov, teda na slobodný náboženský rozvoj s ohľadom na historickú situáciu a misijné podmienky. Pevná vieroučná orientácia v duchu nicejskocarihradského vyznania viery a uznesení siedmich všeobecných

snemov mala byť základňou, východiskom i brehmi, v ktorých sa mohli vycibriť a vyčistiť v zdravom prúde čistej vody evanjelia Christovho a učení cirkvi všetky sporné, vtedy vznikajúce otázky.

Tak pred cestou do Ameriky vladyka Gorazd upozornil verejnosť na „prejavy posledných týždňov, ktoré sa zdajú nasvedčovať tomu, že mnohí bratia a sestry (v československej cirkvi, pozn. P. A.) nemilo nesú pravoslávnu orientáciu, ktorej dôsledky iba teraz snáď začínajú si uvedomovať..." Vladyka Gorazd varoval pred dôsledkami takéhoto povrchného radikalizmu v náboženských otázkach, ktorý nutne by priviedol nádejné mladé hnutie československej cirkvi do izolácie od kresťanského sveta a bol by, pravdaže, aj nečestným voči pravoslávnej cirkvi srbskej, ktorá vysvätila československej cirkvi riadneho biskupa na základe vyznania pravej viery. Tu sa vladyka rozhodne postavil proti onej „neúprimnej obojakosti," ktorú pozoroval u niektorých vedúcich spolupracovníkov v cirkvi, ktorí túžili zohrať akúsi úlohu novodobých náboženských reformátorov. Rozhodne dokazoval, že je nutné, aby mladá československá cirkev zostala opretá o historické kresťanstvo. K tomu jasne prehlásil: „Nutnosť oprieť sa vyvierala pre mňa nielen z potreby kladnej práce, ale i z poznania, že ak má naše hnutie mať zaistenú budúcnosť, nesmie zostať osamotené a že musí byť vsunuté do celku kresťanských cirkví. Hľadajúc oporu, mali sme na výber alebo systém evanjelický, alebo cirkev anglikánsku, alebo starokatolícku, alebo pravoslávie. Keď som dôkladne a všestranne uvážil všetky okolnosti, zistil som, že najplodnejším pre nás po stránke náboženskej a národnej je spojenie s pravoslávím, lebo takéto spojenie prinesie nielen našej cirkvi, ale i všetkým ostatným cirkvám našej republiky duchovné obohatenie o náboženské zložky, ktoré u nás sú neznáme, a že môže priniesť mnoho kladného i celej kresťanskej Európe, lebo československá cirkev pravoslávna bola by povolaná k tomu, aby sa stala styčným bodom východného a západného kresťanstva." (Za pravdou, č. 9, 1922, str. 62).

K týmto dôvodom pripojil vladyka Gozard ešte jeden, ktorý priamo súvisí s témou tohto článku a ktorý je svedectvom, ako komplexne videl perspektívu našej budúcnosti v súvislosti s historickým dianím na východe našej vlasti, t. j. na východnom Slovensku a na vtedajšej Podkarpatskej Rusi. „Takáto cirkev, — píše vladyka Gorazd ďalej, — znamenala by tiež najlepšie spojenie medzi Prikarpatskou Rusou a českými krajinami. Tento posledný dôvod nie je síce rozhodujúci, ale som presvedčený, že cirkev má popri svojej hlavnej úlohe nábožensko-mravnej — ako činiteľ eminentne sociálny — tiež určité povinnosti k národnému celku, ktoré opomíjať nesmie" (tamtiež, str. 62).

Mohli by sme sa oprávnene opýtať, ktorý náboženský činiteľ v tom čase u nás videl tak prenikavo aj tieto súvislosti sociálne a s takým nástojčivým dôrazom o nich vedel hovoriť a na ne upozorniť ako biskup Gorazd? On totiž na rozdiel od iných v osobnej skúsenosti spoznal tú strašnú biedu ukrajinského ľudu pod Karpatami, ktorú tento ľud priniesol si ako neblahé dedičstvo

z bývalého Uhorska do novej republiky popri ťažkému jarmu náboženskej únie. Pomoc tomuto ľudu v obidvoch ohľadoch mohla byť umožnená, ak by sa tento ľud mohol oprieť o spoločnú pravoslávnu cirkev národnú, cirkev takisto Čechov, ako Slovákov, ako Rusov a Ukrajincov pod Karpatami. Bola by to bývala veľká duchovná sila, ktorá by sa zákonite musela prejaviť i v zlepšovaní hmotného a sociálneho stavu na východe republiky a vyrovnaní týchto dovtedy zabúdaných a zapadlých oblastí s vyspelejšími krajmi na západe štátu. Okrem toho v tejto myšlienke zaznieva, pravda, ešte len skryto i veľká idea vytvorenia spoločnej autokefálnej cirkvi pravoslávnej na území našej vlasti. Nebola vyslovená nahlas táto idea, ktorá sa uskutočnila až po druhej svetovej vojne — po tridsiatich rokoch od článku biskupa Gorazda v našej autokefálii, avšak už v inej situácii a po neľahkých skúsenostiach historického vývoja, v ktorom vladyka Gorazd, protagonista tejto myšlienky, položil svoj život za vlasť i za cirkev.

Túto koncepciu, ktorú takto naznačil v programovom a vyznavačskom článku, snažil sa vladyka Gorazd uskutočňovať i počas svojho pobytu v Amerike. Tam sa stretával i s Karpatorusmi, informoval ich o situácii v novej Československej republike a odpovedal na otázky o cirkevnom živote v starej vlasti, o ktorý sa oni živo zaujímali. Po svojom návrate mohol konštatovať, že i v tomto ohľade jeho cesta za oceán nebola zbytočná. Pravda, ovocie tejto práce nevyrástlo hneď, lebo i podľa slov Písma svätého iný zasieva a iný žne úrodu...

P. A.

Stropkov 1979: slová Preosvieteného vladyku Nikolaja k novokňazovi o. Sergejovi.

Prípravy na zvolanie Veľkého snemu pravoslávnej cirkvi

Jednou z charakteristických čŕt cirkvi Christovej je jej všeobecnosť (sobornosť), o čom sme podrobne písali v 9. čísle tohto časopisu. Je to pravda, ktorá je zakotvená aj v symbole viery našej cirkvi. Prejavom tohto soborného ducha cirkvi bol Apoštolský snem a po ňom nasledujúce všeobecné i miestne snemy cirkvi, ktoré usilovali o čistotu náboženského vyznania, formulovali mnohé spasiteľné pravdy našej viery, najmä však vtedy, keď tieto pravdy boli ohrozované a ináč objasňované tými, čo sa previnili proti čistote viery a z nej vyplývajúceho praktického života. Posledný takýto snem sa uskutočnil r. 787, na ktorom bolo premožené falošné učenie o sv. ikonách (ikonoborectvo). Odvtedy, t. j. za celých 12. storočí, neuskutočnil sa ani jeden všeobecný snem. Avšak soborný duch cirkvi sa prejavoval cez iné formy života cirkvi: mali tu miesto miestne snemy, synody, porady, výmena posolstiev atď. A bola tu aj veľká snaha zvolať všeobecný snem, ale historické okolnosti života cirkvi to nedovolili.

V súčasnej dobe vznikla naliehavá potreba zvolať snem všetkých pravoslávnych cirkví, lebo nový život stavia pred nás nové problémy, ktorých riešenie nie je možné príliš dlho odkladať. V súvislosti s 1600 výročím Prvého všeobecného snemu v Nicei (325 r.) carihradská patriarchia v roku 1925 navrhla zvolať všeobecný snem, ktorý by riešil závažné a prvoradé otázky cirkevného života. Tento návrh bol prijatý, ale jednotlivé miestne cirkvi vyslovili názor, že takýto snem by mal byť dôsledne pripravený na predsnemových poradách. Prvá takáto prípravná komisia sa zišla vo Vatopedskom monastieri na sv. Hore (Atos)

v dňoch 8.—23. júna 1930 a vytvorila katalóg otázok, ktoré by boli predmetom rokovania snemu. Ale tento zámer pre viaceré závažné ťažkosti uskutočnený nebol, hoci myšlienka zvolania všepravoslávneho snemu ostala aj ďalej aktuálnou a živou. A takto uplynulo celých 30 rokov.

K novému a konkrétnemu uskutočňovaniu tejto myšlienky dochádza v roku 1961, kedy na ostrove Rodos sa uskutočnila Prvá všepravoslávna konferencia (ináč zvaná „Prvý Rodos"), úlohou ktorej bolo pripraviť katalóg tém budúceho snemu. Táto udalosť bola s nadšením prijatá vo všetkých pravoslávnych cirkvách i v ekumenickom svete. V šiestich pracovných skupinách boli vypracované početné témy (viac ako 100) na ďalšie štúdium a rozdelené do týchto základných súhrnov: Viera a dogma, Bohoslužba, Cirkevná správa a poriadok, Vzťahy medzi pravoslávnymi cirkvami, Vzťahy pravoslávnej cirkvi k ostatnému kresťanskému svetu, Pravoslávie vo svete, Bohoslovecké otázky, Všeobecné problémy. Za našu cirkev sa už na tejto konferencii zúčastnil vtedajší biskup prešovský a teraz hlava našej cirkvi, Jeho Blaženstvo Dorotej a protj. dr. J. Novák.

Druhá všepravoslávna konferencia sa uskutočnila v r. 1963 a opäť na Rodose. Riešila sa tu predovšetkým praktická otázka: či a v akom zmysle sa majú pravoslávne cirkvi zúčastniť rokovania II. vatikánskeho snemu, na ktorý ich pozval kardinál Bea, vedúci Sekretariátu pre jednotu kresťanov. Bolo rozhodnuté, aby každá cirkev túto otázku riešila sama podľa svojho uváženia a bolo tiež odporúčané začať bohoslovecký dialóg s rímskokatolíckou cirkvou na základe rovnosti a po dôkladnej príprave dialóg spoločný, čo sa v poslednej dobe začína pomaly uskutočňovať. Za našu cirkev na tejto konferencii bol metropolita Ján a vtedajší biskup trebišovský Metod.

Tretia všepravoslávna konferencia sa konala v roku 1964 (Rodos). Jej úlohou bolo preštudovať niektoré otázky, týkajúce sa vzťahov medzi cirkvou pravoslávnou a rímskokatolíckou, anglikánskou a starokatolíckou. Bolo stanovené, aby každá miestna pravoslávna cirkev pokračovala a rozvíjala bratské vzťahy s rímskokatolíckou cirkvou a informovala o tom ostatné cirkvi. Ohľadne cirkvi anglikánskej a starokatolíckej bolo rozhodnuté, aby bola vytvorená medzipravoslávna komisia, ktorá pripraví diskusie medzi týmito cirkvami. Za našu cirkev bol účastný vtedajší biskup trebišovský Metod a prof. dr. Andrej Mihaľov.

Štvrtá všepravoslávna konferencia sa zišla v r. 1966 v Belehrade a študovala problematiku dialógu s anglikánskou a starokatolíckou cirkvou. Za našu cirkev sa na tejto konferencii zúčastnili: Preosvietený Nikolaj, biskup prešovský, prot. Radivoj Jakovljevič, prof. dr. A. Mihaľov, protj. dr. J. Novák, protj. dr. D. Surma a prof. dr. Pavel Aleš.

Piata všepravoslávna konferencia sa konala v roku 1968 v Chambéssy neďaleko Ženevy. Bolo jednohlasne dohodnuté, aby bol zvolaný veľký snem pravoslávnej cirkvi s tým, že budú postupne študované jednotlivé problémy na ďalších konferenciách. Program konferencie bol takýto:

Určiť v medzipravoslávnej práci metódu prípravy snemu a vyjadriť sa k témam Prvej všepravoslávnej konferencie. Zhodnotiť dosiahnuté výsledky a skúsenosti v otázke vzťahov pravoslávnej cirkvi k cirkvám rímskokatolíckej, anglikánskej, starokatolíckej, k cirkvám nechalcedónskym a luterským. Preskúmať spôsob systematického prínosu pravoslávia do činnosti Svetovej rady cirkví so zvláštnym zreteľom na IV. plenárne zasadanie tejto organizácie.

K prvej otázke bolo dohodnuté, že za hlavný cieľ treba považovať zvolanie Veľkého snemu pravoslávnej cirkvi, namiesto predsnemu zvolať predsnemové porady, zriadiť medzipravoslávnu prípravnú komisiu, zriadiť v ženevskom centre ekumenického patriarchátu kanceláriu, ktorá by slúžila prípravnej komisii, predbežným konferenciám a všetkým prípravám snemu, napomáhať pri spracovaní základných otázok, aby v konečnej predlohe Veľkého snemu boli tieto dokumenty: Pramene Božieho zjavenia, Účasť laikov v bohoslužobnom a inom živote cirkvi, Manželské prekážky, Problém kalendára, Ekonómia a akribia v pravoslávnej cirkvi.

V otázke dialógu s katolíckou cirkvou bolo rozhodnuté pokračovať v obojstraných kontaktoch a prejavoch bratskej lásky a dospieť k prekonaniu súčasných ťažkostí v plodnom teologickom dialógu, v každej pravoslávnej cirkvi študovať jednotlivé body dialógu najvhodnejšími prostriedkami a skúsenosti si navzájom sprostredkúvať. Podobné rozhodnutia boli urobené aj ohľadne dialógu s ostatnými menovanými cirkvami, čo sa v praxi postupne aj uskutočňuje. Na tejto konferencii naša cirkev zastupená nebola v dôsledku rušných udalostí u nás v roku 1968, kedy sme boli nútení čeliť novému náporu únie, ktorá bola povolená, čo veľmi skomplikovalo bratský dialóg s katolíckou cirkvou. Súčasný vývoj v tejto oblasti neveští nič dobrého, nad čím sa seriózne pozastavujú všetky pravoslávne cirkvi.

Prvá celopravoslávna predsnemová porada sa uskutočnila až v roku 1976 v Chambéssi, a boli zastúpení aj predstavitelia našej cirkvi. Tejto porade predchádzali rozhovory vedúcich delegácií,

výsledkom ktorých bol návrh, aby boli preskúmané témy budúceho snemu, metóda prípravy snemu, dialóg pravoslávnych cirkví s ostatnými kresťanskými cirkvami, otázka spoločnej Paschy všetkých kresťanov. Tento návrh programu bol prijatý. Okrem toho bolo doporučené, aby pripravovaný snem sa uskutočnil čím skôr, aby bol krátkodobý, aby sa nezaoberal dogmatickými otázkami a otázkou cirkevných kánonov. Predsedajúci tejto porade metropolita Meliton (carihr. cirkev) okrem iného oboznámil prítomných tiež s výsledkami Prípravnej komisie z r. 1971, vedúci delegácií predniesli pripomienky a návrhy svojich Synod. Potom boli vytvorené tri komisie a spresnený program rokovania. Na záver rokovania boli navrhnuté nasledujúce témy rokovania budúceho snemu:

1. Pravoslávna diaspora,
2. Autokefalita (samostatnosť) a spôsob jej vyhlásenia,
3. Autonómia a spôsob jej vyhlásenia,
4. Diptichy,
5. Otázka spoločného kalendára,
6. Prekážky k sobášu,
7. Otázka pôstu v súčasnej dobe,
8. Vzťah pravoslávnej cirkvi k ostatnému kresťanskému svetu,
9. Pravoslávie a ekumenické hnutie,
10. Prínos miestnych pravoslávnych cirkví pre víťazstvo kresťanských ideí mieru, slobody, bratstva a lásky medzi národmi a pre prekonanie rasovej diskriminácie.

Táto posledná téma budúceho snemu bola daná k spracovaniu našej pravoslávnej cirkvi, čo sa už stalo a vypracovaný dokument bol zaslaný kancelárii Prípravnej komisie v Chambéssi. Na tejto porade bolo tiež rozhodnuté, aby bola venovaná patričná pozornosť aj iným dôležitým otázkam a aby ich spracovania sa ujali jednotlivé cirkvi. Sú to: Pramene Božieho zjavenia, Pojem cirkvi, Kodifikácia svätých kánonov a kanonických predpisov, Ikonómia a akribia a Mníšstvo. Prvá a štvrtá téma už boli rozpracované carihradskou a bulharskou patriarchiou a predložené Prípravnej komisii v roku 1971 na posúdenie. Otázka mníšstva bude predmetom rokovania na nasledujúcej predsnemovej porade na žiadosť bulharskej cirkvi. Taktiež sa odporúčajú k štúdiu a spracovaniu témy I. rodosskej konferencie.

Schválené a záverečné dokumenty budú mať veľký význam tak pre vnútorný život pravoslávnej cirkvi, najmä v tých otázkach, ktoré si vyžadujú rýchle riešenie, ale aj pre ekumenické vzťahy s inými kresťanskými cirkvami. *Š. P.*

Prot. M. Kernaševič

Kiež Tvoji kňazi oblečú si spravodlivosť

Učenie pravoslávnej cirkvi hovorí, že Boh je spravodlivý Sudca, ktorý dobrých odmeňuje a zlých tresce a o tom, že Syn Boží stal sa človekom, aby nás od večného zatratenia vykúpil.

Predchádzajúca stať končila sa konštatovaním našej viery, že Boh je spravodlivý. Predtým však sme tvrdili, že Boh je Láska. Je možné spojovať v jednej Bytosti Spravodlivosť i Lásku? Odpoveď musí byť kladná. Sv. Otcovia cirkvi ju dávno zodpovedali asi takto:

Boh — nekonečná Dobrota a Blaženosť stvoril okrem duchovného sveta aj svet materiálny, fyzický, viditeľný a v ňom človeka, bytosť psychomateriálnu. Stvoril ho však na Svoj obraz, aby sa zdokonaľovaním v dobru stal Bohu podobný vo svätosti a blaženosti a pre večnosť. Večnosť, pre ktorú je človek stvorený, je dar Boží, o ňu sa človek nemusí usilovať, je pre nás samozrejmosťou, ale k svätosti a z nej vyplývajúcej blaženosti sa človek musí vlastným pričinením, vlastnou snahou a Božou pomocou — Jeho milosťou dopracovať. Z toho vyplýva, že Boh stvoril človeka nie pre utrpenie, choroby, smrť, ale pre večnú blaženosť. Kde ju však nájsť, tú blaženosť? Odpovieme: v sebe samom. I Boh je blažený v Sebe Samom, lebo je Dobrota, Láska. I človek je schopný blaženosti, ak sa koordinuje k dobru, a nie opačne.

Ten, Kto dal človekovi ducha, najlepšie pozná jeho podstatu, a preto stvoril človeka schopného mravnej evolúcie, ale i pádu. Boh ho totiž stvoril slobodného. Dal mu zákon — podmienku evolúcie, ale i slobodu — možnosť výberu: morálnej evolúcie, alebo pádu. Človek sa mohol rozhodnúť konať i proti vôli Stvoriteľa, čo sa aj stalo i napriek tomu, že Boh ho predčasne varoval: „... toho dňa, ktorého by si jedol zo stromu vedenia dobrého i zlého, istotne zomrieš" (1 Moj. 2, 17).

Akonáhle človek konal, využívajúc svoju slobodu, proti vôli Božej, pocítil strach, výčitky svedomia, ktoré predtým nepoznal, a tým sa odsúdil na večnú smrť — odpadnutie od Boha, na možnosť nadobudnúť niekedy blaženosť a pokoj, a bolo by po jeho blaženosti. Nikto však za to, čo človek vykonal, ani za následky nemôže viniť Boha. On nie je príčinou zla. Zlo vzniklo zneužitím slobody človeka. Všetko, čo Boh stvoril, stvoril pre blaho človeka. Nôž je prepotrebná vec pre domácnosť, avšak touto veciačkou možno človeka zabiť. Nemôžeme viniť Boha, ak niekto vraždí nožom.

Teda nie Boh, ale človek sa sám odsúdil činom proti Božej vôli na zatratenie: na stratu blaženosti, na útrapy, utrpenia a smrť, i duchovnú.

Ale „Hospodin nemá záľuby v smrti bezbožníka, ale v tom, aby sa odvrátil bezbožník od svojej cesty a žil" (Ez 33, 11).

Preto i keď Božia Spravodlivosť žiadala pre človeka trest — „istotne zomrieš v ten deň, keď..." — Láska Božia žiadala odpúšťať. Spravodlivosť sa nemohla Lásky opýtať: „Komu odpustiť"? Prosil niekto o odpustenie? Veru neprosil. Človek sa naopak vyhováral na ženu, ktorú človekovi dal Boh a tá ho odzviedla. Človek len len že nepovedal, že nie je vinný, a preto prosiť o odpustenie ani ho nenapadlo. Ale Láska nemohla pre toto zostať sebe neverná, preto riekla: „Ja budem oň prosiť. Ja, Láska, budem zaňho orodovať u Teba, Spravodlivosť. Ja budem prosiť ako bezhriešny Človek za človeka hriešneho"! A splnili sa slová žalmu: „Bitnej obeti a posvätného daru oltárneho si nechcel... Zápalnej obeti a obeti za hriech si nežiadal. Vtedy som povedal: „Hľa, idem, ako je o Mne napísané v knihách, činiť Tvoju vôľu, Môj Bože, si želám, a Tvoj zákon je v mojich vnútornostiach" (Žalm 39/40/, 7—9). „A Slovo sa stalo telom..." (Ján 1, 14), aby trpelo za nás a vykúpilo nás.

Takto vykúpil Boh človeka zo zatratenia: za hriech človeka potrestal človeka, a to smrťou najpotupnejšou — ukrižovaním. Lenže pred smrťou bol ešte „opovrhnutý, opustený od ľudí, muž bolesti a oboznámený s nemocou..., a preto sme si Ho nevážili, kým On vzal na Seba naše nemoci a niesol naše bolesti, a my sme sa domnievali o Ňom, že je ranený a zbitý od Boha a strápený. A On bol smrteľne ranený za naše prestúpenie, zdrtený pre naše neprávosti,... a Jeho smrťou sme uzdravení. My všetci sme zblúdili ako ovce: každý z nás sme sa obrátili na svoju vlastnú cestu a Hospodin uvalil na Neho neprávosť všetkých nás. Mučili Ho, a On ponižujúc sa znášal dobrovoľne a neotvoril Svojich úst: vedený bol ako baránok na zabitie a zanemel ako ovca pred tými, ktorí ju strihajú, a neotvorí svojich úst. A dali Mu s bezbožnými Jeho hrob i s bohatým, keď zomrel ukrutnou smrťou, pretože nespáchal nijakej neprávosti, ani ľsti nebolo nikdy v Jeho ústach"... Preto Mu dám podiel medzi veľkými, a s mocnými deliť bude korisť, pretože vylial Svoju dušu na smrť a počítaný bol s priestupníkmi, kým On niesol hriech mnohých a primlúval sa za priestupníkov" (Izaiáš 53, 3—12). I keď Izaiáš vyriekol tieto slová približne 650 rokov pred ich splnením, predsa sa splnili na Christu do najmenšej podrobnosti.

Prečo sa teda Syn Boží stal človekom? Aby človeka ako Človek vykúpil zadosťučinením Božej spravodlivosti, dobrovoľne podstúpiac trest za hriešneho človeka. Kvôli čomu to urobil? — Z lásky k človekovi. Takto Christos zadosťučinil láske i spravodlivosti.

Nad hrobmi našich zomrelých

Pole našich drahých zosnulých — to je miesto, kam v tieto jesenné dni smerujú častejšie naše kroky. Snáď aj ten, kto celý rok si nespomenul v zhone života na svojich drahých zosnulých, nájde si chvíľku v tento čas. Akoby ožili naše rovy neskorou krásou, než príde chvíľa zimy a chodníčky k nim zapadnú snehom až do jari...

Do jari... Na jar myslí i pravoslávny kresťan, stojaci nad hrobom. Ale nielen na jar prirodzenú, prírodnú, ale na jar a obnovu duchovnú... na vzkriesenie k životu upína sa naša myseľ i cit.

O vzkriesení mŕtvych bolo známe už v dobe Starého zákona. Je to snáď myšlienka, ktorá neoddeliteľne sprevádza človeka od okamihu, čo je človekom. „Viem, že môj Vykupiteľ je živý" — tak prorokoval spravodlivý starozákonný trpiteľ Jób. Viem, „že v posledný deň obnoví z prachu rozpadnuté moje telo (moju kožu) a ja uzriem vo svojom tele Boha. Uvidím ho sám, moje oči, nie oči iného, uvidia Boha (Jób 19, 25—27). Aj iný prorok starozákonný — Ezechiel — predpovedal o všeobecnom vzkriesení z mŕtvych v mene Hospodinovom. „Ja (Hospodin) otvorím vaše hroby a vyvediem vás, môj ľud, z vašich hrobov... a vložím do vás duch môj a vy ožijete" (Ezech 37, 12 14).

Židia pevne verili vo vzkriesenie v deň posledný, ba snáď tí z nich, ktorí podliehali sekte saducejov a tým i cudzej filozofii, mudrovali a špekulovali o náboženských pravdách a pochybovali o nich. Z Nového zákona však dobre poznáme príbeh o vzkriesení Lazára, ktorého Isus Christos povolal zo spánku mŕtvych, keď už Lazár ležal rozkladajúci sa štyri dni v hrobe. Lazárova sestra Marta vyjadrila predtým svoju vieru vo všeobecné vzkriesenie: „Marta povedala Isusovi: Pane, keby si bol tu, nebol by môj brat zomrel. Ale i tak viem, že o čokoľvek požiadaš Boha, Boh ti dá. Isus jej povedal: „Tvoj brat vstane." Marta odpovedala: „Viem, že vstane pri vzkriesení v posledný deň." Isus jej riekol: „Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, aj keby zomrel, bude žiť. A každý, kto žije a verí vo mňa, nezomrie na veky. Veríš tomu?" Riekla jemu: „Áno, Pane. Ja som uverila, že ty si Mesiáš, Syn Boží, ktorý má prísť na svet" (Ján 11, 21—27).

To isté vyznanie viery zachovávala v svojom srdci a vyznávala ho i verejne jej sestra Mária, ktorá tak rada a s takou vrúcnosťou počúvala slová Isusa Christa (viď Luk 10, 38—42). Viera obidvoch sestier získala také potvrdenie, aké zaiste neočakávali. Pri Lazárovom hrobe Spasiteľ mocným slovom povolal zomrelého priateľa k životu, aby „ešte pred svojím vlastným vzkriesením dal (všetkým) istotu všeobecného vzkriesenia", ako spieva prekrásne naša pravoslávna cirkev v Nedeľu kvetnú. Dojem na prítomných židov bol taký obrovský, že jedni pevne uverili v Isusa Christa, že On je ozajstný Mesiáš, a iní pod dojmom tohto zázraku rozhodli sa Ho zahubiť. Div Boží — i samotné vzkriesenie — prijíma ľudská duša vždy len v týchto dvoch možnostiach —

k nemu je možné povedať alebo Áno, alebo Nie. Prvá uvádza človeka do tajomného stredu Života, druhé je popieranie a vedie k smrti druhej, smrti duchovnej.

Svojím vzkriesením upevnil Isus Christos pravdu o všeobecnom vzkriesení mŕtvych. Zjavil svetu, že toto vzkriesenie spočíva na jeho Bohoľudskej Osobnosti a vychádza z jeho vykupiteľského diela. Na istote vzkriesenia Christovho je založené celé kresťanstvo. Hovorí o tom veľmi jasne sv. apoštol Pavel (1 Kor 15, 14). Vzkriesenie Christa Spasiteľa je pevný a hlavný základ našej viery. „Vzkriesením Christos ukázal, že jeho Božstvo je ozajstné, že jeho učenie je pravdivé, že jeho smrť je pre nás záchranou, že jeho dary, udelené Cirkvi a Cirkvou rozdeľované (vo sv. tajinách) sú veľké, mocné a blahodarné" — hovorí teológ Georgijevský. V Cirkvi — tomto bohoľudskom organizme sa človek zjednocuje s Christom v svätej tajine krstu. V krste ako v milostiplnom spojení stáva sa kresťan účastníkom taktiež i Christovho vzkriesenia a večného života! Rozdiel medzi samotným Christovým vzkriesením a našou účasťou na tomto vzkriesení, teda nás, ktorí sme smrteľní, spočíva v tom, že v Christu bola možnosť vzkriesenia daná už jeho plným synovstvom Božím, jeho hypostatickým, čiže osobným Božstvom, zatiaľ čo v ľuďoch je daná tým, že sa zjednocujeme s Bohom v Christovi a skrze Christa.

Ak je tajinou sv. krstu — t. j. tajomstvom smrti a vzkriesenia človek duchovne spojený s Christom, potom v svätej tajne eucharistickej vstupuje s Ním do ešte tesnejšieho a intímne živého obcovania (Ján 6, 54—57) Eucharistické prijímanie Tela a Krvi Christovej je preddavkom vzkriesenia. Tu dochádza k spojeniu človeka s Christom v jeho tele, ale nie v tom tele, ktoré On mal pred smrťou, no v tele novom, premenenom vzkriesením, tele, ožiarenom svetlom jeho božskej slávy. Prijímanie Christa takého, aký sa zjavil svojím učeníkom po svojom zmŕtvychvstaní!

Vzkriesenie Christovo je súčasne začiatkom a zárukou osobného vzkriesenia, ale taktiež i vzkriesenia všeobecného, to značí obnovenie všetkých a premenenie všetkého stvorenia (Rím 8, 20—21). Významný pravoslávny teológ, metropolita moskovský Filaret (Drozdov), hovorí: „Po víťazstve Christa nad smrťou sa vzkriesenie stalo všeobecným zákonom pre celý stvorený svet". (O bessmertii i voskresenii).

Nuž stojíme v tieto jesenné dni nad hrobmi našich drahých zomrelých a myšlienky naše obracajú sa v meditácii na dve strany, k nim, ktorí nás predišli na večnosť a ukazujú nám cestu, ktorou i my budeme ich nasledovať, a k sebe, k vlastnému životu, ktorý Spasiteľ snaží sa viesť cestou svojej slávy. Hľa, nádejeplná útecha je v Ňom, Vzkriesenom z mŕtvych, radosť v Jeho vzkriesení. Nie je to klamná nádej, nie je to ilúzia. Z viery vo vzkriesenie žila a žije i bude žiť cirkev do toho okamihu, kedy sa znovu stretneme s Pánom slávy pri jeho druhom príchode na zem. Na tejto viere sú zakotvené modlitby za našich drahých zomrelých, modlitby cirkvi za živých i mŕtvych. Poznajú tieto modlitby a spevy aj našu bolesť a ľudský zármutok — veď aj sám Spasiteľ plakal a kormútil sa duchom za mŕtvym priateľom Lazárom — ale otvárajú nám s veškerou vážnosťou poznanie, že smrť je len brána do nesmrteľnosti. Pravoslávny kresťan spieva pri pohrebe paschálne Aleluja a slávi Pána, ktorý je Darcom Života. „Pokojná istota mučeníkov" — hovorí prof. Vladimír Lossky, — „ktorí nielenže necítili strach, ale ani fyzickú bolesť, svedčí, že odteraz kresťan je schopný si uvedomiť vzkriesenie naozaj". Preto pre veriaceho človeka „budúce vzkriesenie nepotrebuje dajakých štúdií a presvedčovaní, lebo je to skutočnosť ozajstnej, dokázanej a uznávanej skúsenosti".

(P. A. Použité sú myšlienky z ŽMP 7/1979)

Z ústredia

Karlove Vary: Pri príležitosti menín J. Sv. patriarchu Pimena usporiadal predstaviteľ podvoria ruskej pravoslávnej cirkvi v ČSSR o. archimandrita Vladimír v nedeľu 9. septembra t. r. po sv. liturgii slávnostné prijatie. Konalo sa v hoteli Moskva za prítomnosti J. Bl. metropolitu Doroteja, západočeského okružného protopresbytera o. Jana Křivku a ďalších duchovných osobností. Pozvanie prijali tiež poprední predstavitelia cirkví tvoriacich domáce ekumenické spoločenstvo vrátane rímskokatolíckej cirkvi a zástupcovia štátnej správy na čele s dr. K. Hrůzom, riaditeľom SVC predsedníctva vlády a p. Fr. Jelínkom, riaditeľom SVC ministerstva kultúry ČSR. Prítomný bol konzul Sovietskeho zväzu p. P. S. Kolov. Otec Vladimír vo svojom prípitku oboznámil prítomných hostí s oslávencovou cirkevnou, ekumenickou a mierovou činnosťou a vyjadril radosť z dobrých vzťahov medzi jeho cirkvou a pravoslávnou cirkvou v ČSSR i ostatnými cirkvami u nás. Slova sa potom ujal J. Bl. metropolita Dorotej, ktorý ocenil prínos J. Sv. patriarchu Pimena na poli ekumenickej a mierovej medzicirkevnej činnosti, pričom podčiarkol, že J. Sv. patriarcha Pimen je vynikajúcim nástupcom nebohého patriarchu Alexija, počas pôsobenia ktorého dostala naša cirkev autokefalitu — samostatnosť. Napokon požiadal otca Vladimíra, aby tlmočil J. Sv. patriarchovi Pimenovi srdečné pozdravy svojím menom i v mene celej našej cirkvi so želaním pevného zdravia a požehnania Božieho v jeho náročnej a odpovednej práci arcipastierskej. K blahoželaniu sa pripojil tiež zástupca štátnej správy dr. K. Hrůza. Slávnostné prijatie v Karlových Varoch prebiehalo v srdečnom ovzduší a dokázalo, akú veľkú vážnosť má u nás ruská pravoslávna cirkev.

Zo života našich farností

V nedeľu 16. septembra 1979 žila Brusnica v radostnom očakávaní. Prvýkrát v histórii farnosti prišiel navštíviť svojich veriacich pravoslávny biskup — Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, aby posvätil obnovený chrám a spolu s nami modlitebne oslávil sviatok chrámový — Narodenia Prečistej Bohorodičky. Pri ceste privítali Preosvieteného vladyku deti veršami. Bola to Darinka Palejová, Marienka Jaselská a Petrík Kačmár, ktorí vzácnemu hosťovi podali kyticu kvetov. Za kurátorský zbor a veriacich privítal Preosvieteného vladyku predseda kurátorského zboru br. Michal Šafranko. V chrámových dverách s krížom vítal Preosvieteného vladyku miestny duchovný prot. Ján Kačmár. Preosvietený vladyka Nikolaj najprv vykonal obrad posvätenia chrámu a potom odslúžil slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu. Krásnymi slovami sa k veriacim prihovoril d. o. prot. Michal Kopčík a na záver i sám Preosvietený vladyka, ktorý vyzdvihol obetavosť veriacich a starostlivosť miestneho duchovného o chrám. Počas sv. liturgie vykonal Preosvietený vladyka vysvätenie bohoslovca br. Sergeja Cupera na — poddiakona a diakona. Potom povýšil miestneho duchovného o. Kačmára na protojereja. Prekrásne spievali Brusničania na čele s br. kantormi Jurajom Calkom a Jurajom Šafrankom. Po sv. liturgii odslúžili večereň, vykonali myrovanie a sprievod okolo chrámu. Spolu s Preosvieteným vladykom Nikolajom slúžili okrem spomínaných duchovných d. o. prot. Sivík, d. o. prot. Železňak a d. o. mitr. prot. Peter Cuper, ktorý v závere poďakoval Preosvietenému vladykovi a všetkým veriacim za duchovnú radosť a spoločné modlitby.

Vysvätenie na kňaza

História Stropkova nepozná udalosť, ktorá sa stala v nedeľu 30. septembra 1979. Miestny rodák, Sergej Cuper, absolvent Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v Prešove a Moskovskej duchovnej akadémie, bol Preosvieteným vladykom Nikolajom, biskupom prešovským, vysvätený na kňaza v miestnom chráme sv. Cyrila a Metoda. Slávny deň sa začal utierňou, ktorú odslúžil miestny duchovný d. o. mitr. prot. Peter Cuper spolu so svojím synom, diakonom Sergejom Cuperom. O pol desiatej v mene kurátorského zboru a pravoslávnych veriacich Preosvieteného vladyku Nikolaja privítal br. kurátor Michal Šmajda a vo dverách chrámu miestny duchovný. Začala sa slávnostná archijerejská sv. liturgia, počas ktorej bol vysvätený na kňaza diakon Sergej Cuper. Oduševnene sa nieslo chrámom dávne Hospodi pomiluj, Kyrie eleison, Axios, Dostojin! O kňazskom stave a jeho úlohe v pravoslávnej cirkvi hovoril riaditeľ Eparchiálnej rady v Prešove d. o. mitr. prot. Michal Kernaševič, ktorý vyzdvihol aj tú radosť, ktorú cítia rodičia, keď vidia svojho syna pri oltári, i radosť celého mesta, že jeho občan sa stáva kňazom. Preosvietený vladyka sa obrátil k novovysvätenému o. Sergejovi s poučným slovom a so želaním mnohých úspechov na vinici Pánovej. Otec Sergej poďakoval najprv Bohu za túto chvíľu, Preosvietenému vladykovi za vysvätenie, rodičom za výchovu a všetkým za posilňujúce modlitby. Veľký stropkovský chrám bol úplne preplnený a veľa ľudí sa ani nedostalo dnu. Bohoslužby sa niesli v ekumenickom duchu a boli na nich prítomní aj zástupcovia rímskokatolíckej, gréckokatolíckej a evanjelickej cirkvi, ktorí svojou prítomnosťou dokázali, že veríme v jedného Pána Boha, Syna Božieho Ísusa Christa a v jednu Matku Božiu, Prečistú Bohorodičku. — Po bohoslužbe odslúžili večereň. Myrovanie vykonal Preosvietený vladyka Nikolaj a novovysvätený otec Sergej.

Nech Boh žehná Tvoju prácu, otec Sergej!

OHLASY

Kniha ThDr. Jaroslava Šuvarského Biskup Gorazd, ktorú vydala naša pravoslávna cirkev v Ústrednom cirkevnom nakladateľstve v Prahe tohto roku a o ktorej sme už priniesli oznam v našom časopise, získava si nevšednú pozornosť nielen medzi našimi pravoslávnymi čitateľmi, ktorí so záujmom sledujú všetko, čo cirkev vydáva a radujú sa z jej úspechov na tomto významnom poli, ale tiež v širokých ekumenických kruhoch, t. j. v iných cirkevných pospolitostiach v našej vlasti. Čítali sme pozoruhodné recenzie na toto dielo v časopisoch a máme úprimnú radosť, že môžeme sa podeliť s našimi čitateľmi o ich kladný a vzácne pochvalný posudok.

Na stránkach týždenníka cirkvi československej husitskej Český zápas je kniha o biskupovi Gorazdovi ocenená ako prínos pre štúdium obdobia, ktoré bolo spoločným takisto českej pravoslávnej cirkvi, ako aj neskoršie sa vyhranene rozvíjajúcej cirkvi československej. Vysoko je ocenený vlastenecký postoj b. Gorazda v dobe okupácie našej vlasti a jeho obeť najvyššia na oltár slobody, obeť vlastného života. Recenzia nechce polemizovať so stanoviskami autora knihy v otázkach, ktoré sa týkajú zložitej doby na začiatku dvadsiatych rokov nášho storočia, keď sa formovali dva odlišné cirkevné útvary.

— — —

Z opačnej strany, t. j. z cirkvi rímskokatolíckej, radi zaznamenávame posudok o práci dr. Šuvarského v Katolíckych novinách (českých) z 12. augusta t. r. z pera profesora Cyrilometodskej bohosloveckej fakulty v Prahe (Litoměřiciach), známeho liturgistu ThDr. Ladislava Pokorného.

„Bol 18. jún roku 1942“ — začína dr. Pokorný svoju recenziu osobnou spomienkou. „Išiel som doobeda do školy v Resslovej ulici (v Prahe), kde som vtedy učil na gymnáziu. Nedošiel som. Karlovo námestie a celá okolitá oblasť boli obkľúčené hustým kordónom polície a SS. Až druhého dňa som sa dozvedel, o čo

išlo. Rozbité okná a streľbou poznamenané skrine a steny v miestnosti vedľa zborovne gymnázia, takisto ako stopy po strelách okolo okna do krypty kostola sv. Cyrila a Metoda proti škole, svedčili o tragédii, ktorá sa tu odohrala. Bola to tragédia, ktorú sme síce prežívali, ale ktorej hĺbku sme sotva tušili, a práve táto tragédia je vyvrcholením dejov, opísaných v knihe, ktorá je pred nami."

Ďalej autor konštatuje, že „písať o nedávnych udalostiach, ktoré formovali svojím spôsobom prítomnosť, ba aj budúcnosť, ktoré sú ešte v pamäti súčasníkov a ktoré okrem toho sú silne emocionálne zafarbené, je úloha preťažká. „Túto úlohu zobral na seba pravoslávny teológ, patriaci mladšej, hlboko vzdelanej a nadšenej generácii pravoslávnych duchovných — Jaroslav Šuvarský..." Tu s takouto lichotivou charakteristikou, ktorá predovšetkým všetkých mladých pravoslávnych cirkevných pracovníkov morálne zaväzuje, podáva dr. Pokorný čitateľom katolíckej tlače stručnú informáciu o autorovi a jeho diele, pričom upozorňuje, že nejde o beletriu, ale o vedecky spracovanú štúdiu, podloženú faktami, čerpanými z početných archívnych fondov.

Ústrednej osobnosti — prvému českému pravoslávnemu biskupovi — sú venované ďalšie riadky. Meno Gorazd, upozorňuje dr. Pokorný, ktoré Matej Pavlík prijal ako meno biskupské, dokumentuje jeho cyrilometodejské zameranie. Recenzent oceňuje, že kniha je napísaná s veľkou láskou k osobnosti biskupa Gorazda; z nej „plasticky vystupuje Gorazdova rozhodná a nekompromisná povaha, ktorá ho síce privádza do četných konfliktov, ale nedovolí mu zastaviť sa v polovine cesty. Odvíja sa pred nami životná cesta nadaného muža, ktorá je poznamenaná mnohými zápasmi a úskaliami. Zápas olomouckého bohoslovca, katolíckeho kňaza, radikálneho bojovníka za národnú cirkev a napokon prvého biskupa českej pravoslávnej cirkvi, je úpornou borbou za kresťanský ideál, ktorú vidí v prelínaní národného ducha s duchom východného kresťanstva. Ako osobnosť vyrastá biskup Gorazd až k výšinám hrdinstva, keď v tragických okamihoch ponúka svoj život v snahe zachrániť svoje spoločenstvo". Autor cituje s potešením slová, ktoré biskup Gorazd napísal vtedajším nemeckým a protektorátnym vládcom: „Dávam svoju osobu k dispozícii a chcem sa podrobiť každému trestu, hoci aj trestu smrti." Najvyššiu obeť ľudského života priniesol biskup Gorazd dňa 4. septembra 1942 na strelnici v Kobylisiach v Prahe...

Profesor dr. Ladislav Pokorný konštatuje, že Šuvarského kniha je písaná objektívne a s veľkou taktnosťou, i keď hovorí o rozporných okolnostiach a dobách plných zápasov. Pre katolíckeho činiteľa je zaiste v knihe podľa názoru recenzenta sympatické, že v knihe nájde údaje o niektorých katolíckych osobnostiach, ako napr. dr. A. C. Stojanovi. Na záver je pochválený prajný duch ekumenický, ktorý vyžaruje z knihy o osobnosti biskupa Gorazda a citované sú slová nášho vladyku: „Nezatvárajme oči a uši pred javmi a potrebami prítomnej doby!" Kniha dr. Šuvarského je doporučená katolíckym čitateľom ako „významný príspevok k našim duchovným dejinám".

— — —

Radi oboznámime našich čitateľov aj s ohlasom na knihu dr. Jaroslava Šuvarského z evanjelickej strany. V týždenníku Kostnické jiskry (č. 27, z 8. augusta 1979) zaoberal sa knihou profesor dr. Josef Smolík, dekan Komenského evanjelickej bohoslovecke fakulty v Prahe. Sleduje na postupe jednotlivých kapitol to najzaujímavejšie pre evanjelického kresťana. Dr. Šuvarský, podľa jeho názoru, umožňuje čitateľovi preniknúť do situácie moravského katolicizmu na sklonku 19. storočia, pričom najnapínavejšou sa javí dr. Smolíkovi tá časť knihy, ktorá sleduje ťažký zápas, akým prechádza ozajstný, úprimný katolík, akým bol Matej Pavlík — biskup Gorazd, ktorý chce prekonať pobelohorskú mentalitu. (Je to tá mentalita, ktorá formovala katolícky duch po víťazstve na Bielej hore r. 1620, keď sa cirkev rímska stala jedinou uznanou cirkvou v českých krajoch a všetky ostatné vyznania boli umlčané, duch, ktorý je u nás tiež možné porovnať s nátlakom na prestup pravoslávnych do únie.) Ide o čestného katolíka, ktorý bojuje proti germanizmu a ktorý s bolesťou v srdci vidí, ako tvrdá logika dejín a viny ženie katolícke politické strany k podpore rakúsko-uhorskej monarchie. „Tento hlboký zápas otriasa i základmi Pavlíkovej viery, vedie ho na chvíľu k veroučnému radikalizmu a rozmýšľaniu o otázkach svedomia. Z tohto zápasu vychádza Pavlík vnútorne upevnený s jednoznačným a nekompromisným priznaním sa k viere, ako ju prijala cirkev v nicejskom vyznaní. Prispel k tomu nepochybne úzky vzťah k ľudu v cirkvi, ku ktorej mu mal vždy blízko a o ktorého sociálne podmienky vždy zápasil. Taktiež vysvätenie na biskupa patriarchou srbskej cirkvi pravoslávnej podčiarklo jeho zodpovednosť voči veriacemu ľudu. Zakotvenosť v základoch kresťanskej viery a tradície v novovzniknutej československej cirkvi pravoslávnej a Pavlíkov vzťah k nej boli veľmi zložité..."

Profesor dr. Smolík konštatuje ďalej, že „prihlásiť sa ku pravoslávi .. nebolo za prvej republiky ľahkou záležitosťou, keďže samotní oficiálni predstavitelia sa mu v rozpore so zásadou, že sa moc nemá miešať do otázok viery, stavali do cesty". Evanjelic-

kého recenzenta samozrejme zaujíma, že biskup Gorazd venoval veľa úsilia nadviazaniu ekumenických stykov s cirkvou episkopálnou v USA a cirkvou anglikánskou, napriek tomu, že sa nedočkal ovocia. Taktiež organizácia českej pravoslávnej cirkvi pod srbskou jurisdikciou bol proces veľmi neľahký, v ktorom bolo Gorazdovi dané dočkať sa radostných výsledkov, na které však padol temný tieň okupácie. „Česká pravoslávna cirkev v dobe okupácie dokázala, že sa zžila s českým národom do tej miery, že priniesla obeť najväčšiu. Biskup Gorazd sa stal mučeníkom a cirkev obeťou zvôle nacistov.

S nemalým uznaním hovorí ďalej prof. Smolík o ekumenickom odkaze a záväzku Gorazdovho diela. Sám biskup Gorazd správne spoznal, že pravoslávie výrazne vystúpi na ekumenickú scénu.

Hodnotenie je uzavreté konštatovaním, že práca o biskupovi Gorazdovi, vychádzajúca pri príležitosti 100. výročia narodenia biskupa Gorazda, „pomáha výrazne vzájomnému poznaniu, ako aj ekumenickému zblíženiu. Kladie závažnú otázku o vzťahu základov viery a potreby jej interpretácie človeka dneška. Gorazdov zápas, prízvukuje dr. Smolík — zreteľne dosvedčuje, že táto interpretácia nemôže sa diať na úkor podstaty."

— — —

Kniha, ktorá je s takým záujmom prijímaná o hodnotená našimi inoslávnymi bratmi v širokej kresťanskej ekuméne, nemala by zostať ležať v predajni „Petra", ale mala by sa dostať v počte čo najväčšom na naše farnosti, do rúk našich veriacich i všetkých záujemcov o našu cirkevnú literatúru. Poučenie, ktoré prináša, to sú nové, pre mnohého z nás zatiaľ neznáme skutočnosti.

Zo života michalovskej eparchie

● Dňa 2. septembra 1979, štyridsiaty deň po smrti Preosvieteného vladyku Cyrila, biskupa michalovského, odslúžil v katedrálnom chráme v Michalovciach prot. Š. Horkaj panychídu. V Zemplínskej Širokej, kde je nebohý vladyka pochovaný, odslúžil panychídu d. o. prot. Ján Choma, riaditeľ ER. Toho istého dňa odpoludnia nad hrobom nebohého arcipastiera odslúžili parastas d. o. prot. Ján Choma, d. o. prot. Juraj Cap, ktorý predniesol kázeň, a d. o. prot. Štefan Horkaj, predstavený katedrálneho chrámu v Michalovciach. Prítomných bolo veľa veriacich tejto farnosti.

Tradičné odpusty

● Pri príležitosti sviatku Narodenia Prečistej Bohorodičky sa konali odpusty v týchto farnostiach: v Zemplínskej Širokej dňa 16. 9. t. r. slúžil prot. Š. Ciba, ktorý predniesol príležitostnú kázeň a prot. Ján Holonič, dňa 16. 9. t. r. v Dúbravke bohoslužby odpustové odslúžil prot. J. Lovič, ktorý predniesol aj kázeň a miestny duchovný prot. J. Cap. **(J. C.)**

Posmrtná spomienka

Dňa 16. septembra 1979 odišla od nás na večnosť sestra Božena Tivadarová, rod. Hrabětová, vo veku 69 rokov. Nebohá bola dlhoročnou pracovníčkou Metropolitnej rady v Prahe, neskôr Eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Prešove. Všetkým, ktorí sa s ňou prišli 18. septembra rozlúčiť na prešovský cintorín, prejavujeme hlbokú vďaku.

Vičnaja pamjať!

Smútiaca rodina.

Za zosnulým Andrejom Sabovikom

Dňa 15. septembra 1979 odovzdal dušu Stvoriteľovi vo veku 80 rokov brat Andrej Sabovik, kantor, kurátor, dlhoročný člen Eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Michalovciach a člen Metropolitnej rady. Smútočné obrady odslúžili v Stretávke prot. J. Cap a prot. Š. Horkaj. Rodina nebohého stratila drahého a dobrého otca, pravoslávna cirkev jednoho z vynikajúcich dobrovoľných funkcionárov z radov veriacich, ktorý miloval cyrilometodejskú tradíciu a pravoslávnu cirkev. Bol to človek múdry, plný ľudskosti a statočnosti. Verejnosť ho poznala ako úspešného pestovateľa kukurice na Zemplíne, vedúceho pracovníka a funkcionára v poľnohospodárstve, ktorého hruď zdobili mnohé vyznamenania z najvyšších miest našej vlasti. Roku 1950 sa zúčastnil prešovského snemu, ktorý rokoval o návrate gréckokatolíkov do lona pravoslávnej cirkvi a jeho zásadovosť v tejto otázke nezlomil ani rok 1968. S vďakou hľadíme na všetko, čo nebohý brat Andrej vykonal v prospech pravoslávnej cirkvi. Lúčili sa s ním nielen príbuzní, ale všetci pravoslávni veriaci na Zemplíne, lúčili sa s ním zemplínske žírne a úrodné polia, ktoré mal tak rád.

Vičnaja pamjať.

Štefan Horkaj